

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
36017430	IES Ricardo Mella	Vigo	2022/2023

Área/materia/ámbito

Ensinanza	Nome da área/materia/ámbito	Curso	Sesións semanais	Sesións anuais
Educación secundaria obrigatoria	Xeografía e historia	3º ESO	3	105

Contido	Páxina
1. Introducción	3
2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias	4
3.1. Relación de unidades didácticas	6
3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas	7
4.1. Concrecións metodolóxicas	22
4.2. Materiais e recursos didácticos	22
5.1. Procedemento para a avaliación inicial	23
5.2. Criterios de cualificación e recuperación	23
5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes	25
6. Medidas de atención á diversidade	26
7.1. Concreción dos elementos transversais	27
7.2. Actividades complementarias	29
8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente cos seus indicadores de logro	29
8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora	31
9. Outros apartados	31

1. Introducción

A xeografía e a historia, pola súa facultade de explicar o porqué do mundo que nos rodea, ocupan e deben ocupar un lugar predominante nos plans de ensinanza. A xeografía, pola súa parte, ocúpase do estudo do espazo, as paisaxes e as actividades que se desenvolven sobre o territorio, analizando a relación entre natureza e sociedade e as súas consecuencias. A historia estudia as sociedades ó longo do tempo, e ten como obxectivo o coñecemento e comprensión do pasado. Combinadas, axúdannos a comprender e interpretar mellor o mundo no que vivimos. Pese a isto, parte do alumnado tende a ver a materia coma unha tediosa sucesión de datas e información a memorizar. Non é habitual, pero tampouco estraño, atoparse ca pregunta "¿Para que me vai servir estudar iso?" formulada por algún alumno ou alumna desinteresados. Polo tanto, é importante que consigamos motivar ó alumnado e transmitirlle a importancia da nosa materia para a súa formación como persoas con criterio, tanto para a comprensión do seu contexto actual como da complexidade dos acontecementos e procesos pasados e presentes.

É por iso que en lugar de acumular datas e nomes, propómonos acadar a comprensión da lóxica dos fenómenos naturais, sociais e históricos, paso fundamental para a formación de persoas competentes capaces de contribuir a mellorar a sociedade. Para lograr isto, programar é fundamental. Debemos planificar a ensinanza e decidir como imos a traballar para lograr os obxectivos propostos, tomando decisións concretas para non desviarnos ou caer en contradicións ou dúbidas durante o proceso. Coa presente programación deixaremos plasmado para nós e para os demais o modo mediante o cal levaremos a cabo a nosa función docente.

O terceiro curso da ESO céntrase no estudio da xeografía humana e o fin do antigo réxime e inicio do liberalismo. Divídese en tres bloques:

Bloque 1: Retos do mundo actual; Bloque 2: Sociedades e territorios; Bloque 3: Compromiso cívico e global.

O estudio da xeografía e da historia supón a posta en marcha de toda unha serie de estratexias cognitivas, de pensamento e aprendizaxe para la realización de distintas tarefas, polo que leva implícito o desenvolvemento de cada unha das competencias.

A competencia dixital concrétese á hora de ensinar ó alumno a acceder, seleccionar e utilizar fontes de diversa natureza (cartográficas, textuais, iconográficas) a través das novas tecnoloxías. Ademais, levaranse a cabo con frecuencia actividades que impliquen o uso dos dispositivos dixitais para a súa resolución. Da mesma maneira, é necesario que os alumnos desenvolvan habilidades de produción de contidos dixitais propios, o cal será traballado con presentacións, vídeos e outros elementos audiovisuais.

A materia contribúe directamente á Competencia en comunicación lingüística a través da comprensión lectora e a expresión, tanto oral como escrita. O uso de textos, debates, exposicións e outros métodos usados na materia esixen unha escoita ou lectura activa e atenta e unha produción correcta, estruturada e coherente en distintos formatos (descriptivos, narrativos, argumentativos). Priorízase polo tanto a lectura comprensiva da información e a expresión coherente e axeitada de ideas en situacións diversas.

Competencias sociais e cívicas (CSC) En canto á competencia cidadá, a materia ten por obxecto a comprensión tanto das realidades sociais históricas como das contemporáneas derivadas de estas. Ademais pon en contacto aos alumnos con conceptos básicos como democracia, xustiza, cidadanía ou dereitos. Trataremos de fomentar valores democráticos e cívicos a través do debate ou traballos colaborativos, onde o alumno pode expresar opinións, tomar decisións e resolver conflitos á vez que interactúa de forma respetuosa co resto dos seus compañeiros. Porase especial énfase no coñecemento e a comprensión da sociedade actual, plural e globalizada e na adquisición de actitudes democráticas como o respecto, a tolerancia e a empatía.

Conciencia e expresión culturais implica coñecer, comprender, apreciar e valorar con espírito crítico diferentes manifestacións culturais e artísticas. A relación directa de esta competencia cos contidos da materia é clara. Estes permiten ao alumnado coñecer, comprender, apreciar e valorar distintas culturas, así como a relación entre estas culturas, a súa historia e as súas manifestacións artísticas e simbólicas. Favorécese a adquisición dunha sensibilización cara a arte e o patrimonio artístico e cultural, dende o máis universal ó inmediato, de maneira que comprenda e respecte a diversidade do mesmo e a importancia da súa conservación como legado dunha identidade que se debe preservar. Da mesma maneira, fomentárase a adquisición de destrezas para a expresión empregando códigos artísticos.

A competencia matemática e competencia en ciencia, tecnoloxía e enxeñaría trabállase na materia emprégando escalas gráficas e numéricas, estatísticas, magnitudes, porcentaxes e proporcións, representacións gráficas e operacións matemáticas que axudan ó alumno a apreciar a aplicación dos seus coñecementos matemáticos na vida cotiá. Ademais, danse a coñecer as técnicas científicas e avances tecnolóxicos usados para o estudio e análise da xeografía e a historia (ademais dos usados historicamente polas sociedades humanas).

A competencia persoal, social e de aprender a aprender é a habilidade para iniciar a aprendizaxe e persistir nel, para

organizar a propia aprendizaxe e xestionar o tempo e a información eficazmente. O alumnado debe adquirir ferramentas para ser quen de controlar os seus propios procesos de aprendizaxe nun mundo dominado polas novas tecnoloxías e o acceso a cantidades inxentes de información. A materia de Xeografía e Historia pon ó alumnado en contacto con diferentes fontes de información, adestrándoo na súa busca, selección, organización e análise para lograr a súa comprensión. Fomentárase que o alumnado traballe técnicas de estudo coa creación de liñas do tempo, mapas mentais, resúmos e esquemas co obxectivo de que mellore a súa capacidade de aprendizaxe autónoma.

A competencia emprendedora está relacionada coa creatividade, a innovación e a asunción de riscos, así como a habilidade para planificar e xestionar proxectos co fin de alcanzar obxectivos. A elección de traballos suxeridos, o seu desenvolvemento, o estudo autónomo e a súa autorregulación, a resolución de problemas de xeito autónomo e creativo, a toma de decisións dentro dos traballos en grupo e individuais ou a toma da palabra durante a clase para formular dúbidas ou aportacións son accións que contribúen ó desenvolvemento desta competencia na materia.

Finalmente, a competencia plurilingüe implica utilizar distintas linguaxes de forma apropiada e eficaz. Na materia traballárase con textos en castelán e galego, polo que se contribuirá a mellorar a expresión oral e escrita do alumnado.

2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1 - Buscar, seleccionar, tratar e organizar información sobre temas relevantes do presente e do pasado, usando criticamente fontes históricas e xeográficas, para adquirir coñecementos, elaborar e expresar contidos en varios formatos.	2-3		4	1-2		1		
OBX2 - Indagar, argumentar e elaborar produtos propios sobre problemas xeográficos, históricos e sociais que resulten relevantes na actualidade, desde o local ao global, para desenvolver un pensamento crítico, respectuoso coas diferenzas, que contribúa á construción da propia identidade e a enriquecer o acervo común.	1-2			2		1-3	3	3
OBX3 - Coñecer os principais desafíos aos que se enfrontaron distintas sociedades ao longo do tempo, identificando as causas e consecuencias dos cambios producidos e os problemas aos que se enfrontan na actualidade, mediante o desenvolvemento de proxectos de investigación e o uso de fontes fiables, para realizar propostas que contribúan ao desenvolvemento sustentable.			3-4-5		3	3-4	1	1
OBX4 - Identificar e analizar os elementos da paisaxe e a súa articulación en sistemas complexos naturais, rurais e urbanos, así como a súa evolución no tempo, interpretando as causas das transformacións e valorando o grao de equilibrio existente nos distintos ecosistemas, para promover a súa conservación, mellora e uso sustentable.					2	1-2-3-4	1	

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX5 - Analizar de forma crítica formulacións históricas e xeográficas explicando a construción dos sistemas democráticos e os principios constitucionais que rexen a vida en comunidade, así como asumindo os deberes e dereitos propios do noso marco de convivencia, para promover a participación cidadá e a cohesión social.	5					1-2		1
OBX6 - Comprender os procesos xeográficos, históricos e culturais que conformaron a realidade multicultural na que vivimos, coñecendo e difundindo a historia e a cultura das minorías étnicas presentes no noso país, e valorando a achega dos movementos en defensa da igualdade e a inclusión, para reducir estereotipos, evitar calquera tipo de discriminación e violencia, e recoñecer a riqueza da diversidade.	5				3	1-2-3		1
OBX7 - Identificar os fundamentos que sosteñen as diversas identidades propias e as alleas, a través do coñecemento e posta en valor do patrimonio material e inmaterial que compartimos para conservar e respectar os sentimentos de pertenza, así como para favorecer procesos que contribúan á cohesión e solidariedade territorial no tocante aos valores do europeísmo e da Declaración Universal dos Dereitos Humanos.		3			1	1-2-3		1
OBX8 - Tomar conciencia do papel dos ciclos demográficos, o ciclo vital, as formas de vida e as relacións interxeracionais e de dependencia na sociedade actual e a súa evolución ao longo do tempo, analizándoas de forma crítica, para promover alternativas saudables, sustentables, enriquecedoras e respectuosas coa dignidade humana e o compromiso coa sociedade e a contorna.			5	4	2-5	1-2-3		
OBX9 - Coñecer e valorar a importancia da seguridade integral cidadá na cultura de convivencia nacional e internacional, recoñecendo a contribución do Estado, as súas institucións e outras entidades sociais á cidadanía global, á paz, á cooperación internacional e ao desenvolvemento sustentable, para promover a consecución dun mundo máis seguro, solidario, sustentable e xusto.	2					1-2-3-4	1	1

3.1. Relación de unidades didácticas

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	A organización política dos estados. A organización política de España.	Estúdanse os diferentes reximenes políticos e os tipos de estado, centrandose no ordeamento político de España e a UE.	5	9	X		
2	Economía e Globalización	Tratamos aspectos básicos da economía e a globalización, así coma os seus aspectos positivos e negativos.	5	9	X		
3	Os movemetos migratorios	Trataremos o fenómeno das migracións e as súas consecuencias para os estados. Moverémonos do global ao particular, falando primeiramente das migracións e a globalización para pasar ó caso de Europa e posteriormente centrarnos nas migracións en España.	5	9	X		
4	O sector primario e os seus retos	Falamos do sector primario no seu conxunto, facendo especial énfase na agricultura e a gandería e os modelos de explotación e as súas consecuencias.	10	9	X		
5	O sector secundario e os seus desafíos	Nesta unidade falaremos do sector secundario, a súa evolución e distribución no mundo e o problema enerxético.	10	9		X	
6	O sector terciario no mundo	Falaremos da importancia actual do sector terciario para os países desenvolvidos e dos seus principais subsectores, coma o comercio, o turismo, o transporte e outros servizos.	10	9		X	
7	Paisaxes humanizadas e sectores productivos na UE, España e Galicia.	Falaremos da importancia actual do sector terciario para os países desenvolvidos e dos seus principais subsectores, coma o comercio, o turismo, o transporte e outros servizos.	10	8		X	
8	Desenvolvemento sustentable e desigualdade no reparto de recursos.	A unidade fala do desenvolvemento sustentable e as accións a levar a cabo, e o desigual reparto de recursos no planeta	10	9		X	
9	Poboación e poboamento en España e Galicia	A unidade pon énfase no estudio e evolución da poboación e o poboamento en Galicia	10	9			X
10	A crise do Antigo Réxime e o inicio do liberalismo	Trata do Antigo Réxime, a Ilustración e a chegada das revolucións burguesas.	10	9			X
11	As revolucións industriais e o dominio do capitalismo	Coa revolución industrial estúdase a evolución da economía e a chegada do capitalismo e a nova sociedade de clases.	10	9			X
12	Rococó, Neoclasicismo, Romanticismo. A personalidade independente de Goya	Trata de coñecer as características xerais das manifestacións artísticas deste período e a súa relación coa arte clásica. Faise fincapé na figura independente de Goya.	5	7			X

3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

UD	Título da UD	Duración
1	A organización política dos estados. A organización política de España.	9

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.6 - Coñecer, valorar e exercitar responsabilidades, dereitos e deberes e actuar en favor do seu desenvolvemento e a defensa dos valores constitucionais e democráticos.	Comprende as características e diferenzas entre democracia, réxime híbrido e ditadura	PE	60
CA3.4 - Recoñecer movementos e causas que xeren unha conciencia solidaria, promovan a cohesión social e traballen para a eliminación da desigualdade, especialmente a motivada por cuestión de xénero, e para o pleno desenvolvemento da cidadanía, mediante a mobilización de coñecementos e estratexias de participación, traballo en equipo, mediación e resolución pacífica de conflitos.	Realiza con corrección o exercicio no que identifica correctamente as características dunha democracia.		
CA3.8 - Contribuír á consecución dun mundo máis seguro, xusto, solidario e sustentable, a través da análise dos principais conflitos do presente e o recoñecemento das institucións do Estado, e das asociacións civís que garanten a seguridade integral e a convivencia social, así como dos compromisos internacionais do noso país en favor da paz, a seguridade, a cooperación, a sustentabilidade, os valores democráticos e os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.	Coñece o papel das principais asociacións e ONGs mundiais		
CA1.1 - Elaborar contidos propios en distintos formatos, mediante aplicacións e estratexias de recollida e representación de datos máis complexas, usando e contrastando criticamente fontes fiables, tanto analóxicas como dixitais, do presente e da historia contemporánea, identificando a desinformación e a manipulación.	Elabora un traballo sobre o estado, os diferentes tipos de estado, réximes, e territorio do estado aceptablemente.	TI	40
CA1.6 - Recoñecer os trazos que van conformando a identidade propia e a dos demais, a riqueza das identidades múltiples en relación con distintas escalas espaciais, a través da investigación e a análise dos seus fundamentos xeográficos, históricos, artísticos, ideolóxicos e lingüísticos, e o recoñecemento das súas expresións culturais.	Recoñece os tipos de réxime que existen e as súas características e a organización do estado español.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<p>Sociedade da información. Procura, tratamento da información, uso de datos en contornas dixitais e avaliación e contraste da fiabilidade das fontes. O problema da desinformación. Uso específico do léxico relativo aos ámbitos</p>

Contidos

- histórico, artístico e xeográfico.
- Cultura mediática. Técnicas e métodos das Ciencias Sociais: análise de textos, interpretación e elaboración de mapas, esquemas e sínteses, representación de gráficos e interpretación de imaxes a través de medios dixitais accesibles. Tecnoloxías da información xeográfica.
- Análise e interpretación de conceptos espaciais: localización, escala, conexión e proximidade espacial.
- Igualdade de xénero e formas de violencia contra as mulleres. Actitudes e comportamentos sexistas
- Métodos de investigación no ámbito da Xeografía e da Historia. Metodoloxías do pensamento histórico e do pensamento xeográfico.
- Organización política das sociedades. Ordenamento normativo autonómico, constitucional e supranacional como garante do desenvolvemento de dereitos e liberdades para o exercicio da cidadanía. Cidadanía europea e cosmopolita.
- O patrimonio como ben e como recurso. Posta en valor, difusión e xestión da riqueza patrimonial.

UD	Título da UD	Duración
2	Economía e Globalización	9

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Analizar procesos de cambio histórico e comparar casos da Historia e a Xeografía a través do uso de fontes de información diversas, tendo en conta as transformacións de curta e longa duración (conxuntura e estrutura), as continuidades e permanencias en diferentes períodos e lugares.	Responde a preguntas cun nivel suficiente, demostrando coñecer que é a globalización as causas e consecuencias.	PE	60
CA2.8 - Recoñecer os trazos que van conformando a identidade propia e a dos demais, a riqueza das identidades múltiples en relación con distintas escalas espaciais, a través da investigación e a análise dos seus fundamentos xeográficos, históricos, artísticos, ideolóxicos e lingüísticos, e o recoñecemento das súas expresións culturais.	Responde a preguntas cun nivel suficiente, demostrando coñecer que é a globalización as causas e consecuencias.		
CA3.1 - Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos, elaborando sínteses interpretativas e explicativas, mediante informes, estudos ou dosieres informativos, que reflictan un dominio e consolidación dos contidos tratados.	Responde a preguntas cun nivel suficiente, demostrando coñecer que é a globalización as causas e consecuencias.		
CA1.1 - Elaborar contidos propios en distintos formatos, mediante aplicacións e estratexias de recollida e representación de datos máis complexas, usando e contrastando criticamente fontes fiables, tanto analóxicas como dixitais, do presente e da historia contemporánea, identificando a desinformación e a manipulación.	Recolle información e elabora un informe sobre os distintos sistemas económicos	TI	40

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.5 - Rexeitar actitudes discriminatorias e recoñecer a riqueza da diversidade, a partir da análise da relación entre os aspectos xeográficos, históricos, ecosociais e culturais que conformaron a sociedade globalizada e multicultural actual, e o coñecemento da achega dos movementos en defensa dos dereitos das minorías e en favor da inclusión e a igualdade real, especialmente das mulleres e doutros colectivos discriminados.	Realiza un traballo sobre o impacto da globalización nos países ricos e pobres		
CA3.6 - Contribuír ao benestar individual e colectivo a través do deseño, exposición e posta en práctica de iniciativas orientadas a promover un compromiso activo cos valores comúns, a mellora da contorna e o servizo á comunidade.	Realiza con soltura un exercicio sobre os principais conflitos derivados da globalización e realiza achegas para a súa solución		
CA3.8 - Contribuír á consecución dun mundo máis seguro, xusto, solidario e sustentable, a través da análise dos principais conflitos do presente e o recoñecemento das institucións do Estado, e das asociacións civís que garanten a seguridade integral e a convivencia social, así como dos compromisos internacionais do noso país en favor da paz, a seguridade, a cooperación, a sustentabilidade, os valores democráticos e os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.	Coñece os principais conflitos derivados da globalización e realiza achegas para a súa solución		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable. Emerxencia climática e sustentabilidade. Relación entre factores naturais e antrópicos. Modificacións, efectos e ameazas na Terra e a contorna próxima de España e Galicia. Os avances tecnolóxicos e a conciencia ecosocial. - Globalización. Os movementos migratorios e interculturalidade no ámbito mundial. Conflitos ideolóxicos e etnoculturais. - Sociedade da información. Procura, tratamento da información, uso de datos en contornas dixitais e avaliación e contraste da fiabilidade das fontes. O problema da desinformación. Uso específico do léxico relativo aos ámbitos histórico, artístico e xeográfico. - Igualdade de xénero e formas de violencia contra as mulleres. Actitudes e comportamentos sexistas - Diversidade social, etnocultural e de xénero. Migracións, multiculturalidade e mestizaxe en sociedades abertas. Historia e recoñecemento do pobo xitano e outras minorías étnicas do noso país. España, país de migrantes. Novas formas de identificación cultural. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos. - O patrimonio como ben e como recurso. Posta en valor, difusión e xestión da riqueza patrimonial. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita polos dereitos laborais e sociais: o estado do benestar.

UD	Título da UD	Duración
3	Os movemetos migratorios	9

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	Realiza correctamente unha infografía dos fluxos migratorios mundiais	PE	60
CA3.6 - Contribuír ao benestar individual e colectivo a través do deseño, exposición e posta en práctica de iniciativas orientadas a promover un compromiso activo cos valores comúns, a mellora da contorna e o servizo á comunidade.	Aporta ideas sobre iniciativas para a mellora do acollemento ós migrantes.		
CA3.8 - Contribuír á consecución dun mundo máis seguro, xusto, solidario e sustentable, a través da análise dos principais conflitos do presente e o recoñecemento das institucións do Estado, e das asociacións civís que garanten a seguridade integral e a convivencia social, así como dos compromisos internacionais do noso país en favor da paz, a seguridade, a cooperación, a sustentabilidade, os valores democráticos e os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.	É quen de analizar os principais problemas que xeran as correntes migratorias e as consecuencias de estas		
CA1.5 - Rexeitar actitudes discriminatorias e recoñecer a riqueza da diversidade, a partir da análise da relación entre os aspectos xeográficos, históricos, ecosociais e culturais que conformaron a sociedade globalizada e multicultural actual, e o coñecemento da achega dos movementos en defensa dos dereitos das minorías e en favor da inclusión e a igualdade real, especialmente das mulleres e doutros colectivos discriminados.	Realiza un traballo sobre as causas da inmigración e os beneficios da diversidade na sociedade	TI	40
CA2.6 - Coñecer, valorar e exercitar responsabilidades, dereitos e deberes e actuar en favor do seu desenvolvemento e a defensa dos valores constitucionais e democráticos.	Recoñece a importancia dos dereitos dos inmigrantes		
CA2.7 - Recoñecer movementos e causas que xeren unha conciencia solidaria, promovan a cohesión social, e traballen para a eliminación da desigualdade, especialmente a motivada por cuestión de xénero, e para o pleno desenvolvemento da cidadanía, mediante a mobilización de coñecementos e estratexias de participación, traballo en equipo, mediación e resolución pacífica de conflitos.	Coñece distintas organizacións que promoven a inclusión dos migrantes e a axuda cara estes colectivos		
CA3.3 - Entender e afrontar, desde un enfoque ecosocial, problemas e desafíos pasados, actuais ou futuros das sociedades contemporáneas tendo en conta as súas relacións de interdependencia e ecodpendencia.	Coñece os principais retos demográficos ós que se enfrenta o país.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Globalización. Os movementos migratorios e interculturalidade no ámbito mundial. Conflitos ideolóxicos e etnoculturais. - Dilemas e incertezas ante o crecemento, a empregabilidade e a sustentabilidade. - Diversidade social, etnocultural e de xénero. Migracións, multiculturalidade e mestizaxe en sociedades abertas. Historia e recoñecemento do pobo xitano e outras minorías étnicas do noso país. España, país de migrantes. Novas formas de identificación cultural. - Os ciclos e réximes demográficos. O reto demográfico en España e Galicia: Envellecemento e políticas demográficas. Cambios dos modos de vida e dos modelos de organización social. - Diversidade social e multiculturalidade. Integración e cohesión social. Medidas e accións en favor da igualdade e da plena inclusión. - O patrimonio como ben e como recurso. Posta en valor, difusión e xestión da riqueza patrimonial.

UD	Título da UD	Duración
4	O sector primario e os seus retos	9

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.4 - Identificar os elementos da contorna e comprender o seu funcionamento como un sistema complexo por medio da análise multicausal das súas relacións naturais e humanas, presentes e pasadas, valorando o grao de conservación e de equilibrio dinámico.	Comprende a definición e características do sector primario	PE	60
CA3.3 - Entender e afrontar, desde un enfoque ecosocial, problemas e desafíos pasados, actuais ou futuros das sociedades contemporáneas tendo en conta as súas relacións de interdependencia e ecodependencia.	Coñece a evolución das actividades do sector primario e os retos de futuro		
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	Expon nunha "píldora" de podcast os principais desafíos ós que se enfrenta a humanidade en relación coa alimentación.	TI	40
CA2.5 - Idear e adoptar, cando sexa posible, comportamentos e accións que contribúan á conservación e mellora da contorna natural, rural e urbana, a través do respecto a todos os seres vivos, mostrando comportamentos orientados ao logro dun desenvolvemento sustentable das devanditas contornas, e defendendo o acceso universal, xusto e equitativo aos recursos que nos ofrece o planeta.	É capaz de realizar con certa soltura a proposta de traballo sobre a necesidade dunha agricultura, gandeiría e pesca respectuosas recoñecendo que obxectivos do Desenvolvemento Sostible hai que cumprir.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.2 - Realizar propostas que contribúan ao logro dos Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable, aplicando métodos e proxectos de investigación, incidindo no uso de mapas e outras representacións gráficas, así como de medios accesibles de interpretación de imaxes.	É capaz de realizar con certa soltura a lectura de gráficas, mapas e imaxes sobre as actividades primarias e a súa incidencia no medio e determinar cal dos ODS se deben cumprir ao respecto.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Análise e interpretación de conceptos espaciais: localización, escala, conexión e proximidade espacial. - Estruturas económicas no mundo actual: unha economía globalizada. Os sectores produtivos na Unión Europea, España e Galicia, a súa transformación e evolución. A Unión Europea como exemplo do funcionamento dos mercados. A eurorrexión Galicia-Norte de Portugal. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos. - O patrimonio como ben e como recurso. Posta en valor, difusión e xestión da riqueza patrimonial. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita polos dereitos laborais e sociais: o estado do benestar.

UD	Título da UD	Duración
5	O sector secundario e os seus desafíos	9

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.4 - Identificar os elementos da contorna e comprender o seu funcionamento como un sistema complexo por medio da análise multicausal das súas relacións naturais e humanas, presentes e pasadas, valorando o grao de conservación e de equilibrio dinámico.	Comprende a definición e características do sector secundario	PE	60
CA3.3 - Entender e afrontar, desde un enfoque ecosocial, problemas e desafíos pasados, actuais ou futuros das sociedades contemporáneas tendo en conta as súas relacións de interdependencia e ecodpendencia.	Coñece a evolución das actividades do sector secundario e os retos de futuro		
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	Elabora un vídeo sobre os principais desafíos ós que se enfrenta a humanidade en relación co sector enerxético	TI	40

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.5 - Idear e adoptar, cando sexa posible, comportamentos e accións que contribúan á conservación e mellora da contorna natural, rural e urbana, a través do respecto a todos os seres vivos, mostrando comportamentos orientados ao logro dun desenvolvemento sustentable das devanditas contornas, e defendendo o acceso universal, xusto e equitativo aos recursos que nos ofrece o planeta.	É capaz de realizar con certa soltura un exercicio sobre a necesidade dunha actividade industrial sostible, recoñecendo a importancia de reducir as emisións.		
CA3.2 - Realizar propostas que contribúan ao logro dos Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable, aplicando métodos e proxectos de investigación, incidindo no uso de mapas e outras representacións gráficas, así como de medios accesibles de interpretación de imaxes.	Realiza e interpreta un mapa sobre a concentración industrial, relacionado coa contaminación e propondo solucións-		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Análise e interpretación de conceptos espaciais: localización, escala, conexión e proximidade espacial. - Estructuras económicas no mundo actual: unha economía globalizada. Os sectores produtivos na Unión Europea, España e Galicia, a súa transformación e evolución. A Unión Europea como exemplo do funcionamento dos mercados. A eurorrexión Galicia-Norte de Portugal. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos. - O patrimonio como ben e como recurso. Posta en valor, difusión e xestión da riqueza patrimonial. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita polos dereitos laborais e sociais: o estado do benestar.

UD	Título da UD	Duración
6	O sector terciario no mundo	9

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.4 - Identificar os elementos da contorna e comprender o seu funcionamento como un sistema complexo por medio da análise multicausal das súas relacións naturais e humanas, presentes e pasadas, valorando o grao de conservación e de equilibrio dinámico.	Comprende a definición e características do sector primario	PE	60
CA3.3 - Entender e afrontar, desde un enfoque ecosocial, problemas e desafíos pasados, actuais ou futuros das sociedades contemporáneas tendo en conta as súas relacións de interdependencia e ecodependencia.	Coñece a evolución das actividades do sector terciario e os retos de futuro		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	Realiza un póster sobre o impacto das actividades turísticas na súa contorna	TI	40
CA2.5 - Idear e adoptar, cando sexa posible, comportamentos e accións que contribúan á conservación e mellora da contorna natural, rural e urbana, a través do respecto a todos os seres vivos, mostrando comportamentos orientados ao logro dun desenvolvemento sustentable das devanditas contornas, e defendendo o acceso universal, xusto e equitativo aos recursos que nos ofrece o planeta.	É capaz de realizar con certa soltura a proposta de traballo sobre o impacto do transporte no mundo globalizado e prantexa solucións		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Análise e interpretación de conceptos espaciais: localización, escala, conexión e proximidade espacial. - Estructuras económicas no mundo actual: unha economía globalizada. Os sectores produtivos na Unión Europea, España e Galicia, a súa transformación e evolución. A Unión Europea como exemplo do funcionamento dos mercados. A eurorrexión Galicia-Norte de Portugal. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos. - O patrimonio como ben e como recurso. Posta en valor, difusión e xestión da riqueza patrimonial. - Emprego e traballo na sociedade da información, aprendizaxe permanente e ao longo de toda a vida. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita polos dereitos laborais e sociais: o estado do benestar.

UD	Título da UD	Duración
7	Paisaxes humanizadas e sectores productivos na UE, España e Galicia.	8

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.4 - Identificar os elementos da contorna e comprender o seu funcionamento como un sistema complexo por medio da análise multicausal das súas relacións naturais e humanas, presentes e pasadas, valorando o grao de conservación e de equilibrio dinámico.	Identifica as características da paisaxe de Galicia, España e Europa	PE	60
CA2.5 - Idear e adoptar, cando sexa posible, comportamentos e accións que contribúan á conservación e mellora da contorna natural, rural e urbana, a través do respecto a todos os seres vivos, mostrando comportamentos orientados ao logro dun desenvolvemento sustentable das devanditas contornas, e defendendo o acceso universal, xusto e equitativo aos recursos que nos ofrece o planeta.	Realiza un traballo sobre o aproveitamento do medio en Galicia sendo respectuoso co Medio		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.3 - Entender e afrontar, desde un enfoque ecosocial, problemas e desafíos pasados, actuais ou futuros das sociedades contemporáneas tendo en conta as súas relacións de interdependencia e ecodpendencia.	Realiza o exercicio escrito sobre a evolución dos sectores produtivos e os retos de futuro e como estes van ligados ao cambio no medio natural.	TI	40
CA3.7 - Adoptar un papel activo e comprometido coa contorna, de acordo con aptitudes, aspiracións, intereses e valores propios, a partir da análise crítica da realidade económica, da distribución e xestión do traballo, e a adopción de hábitos responsables, saudables, sustentables e respectuosos coa dignidade humana e a doutros seres vivos, así como da reflexión ética ante os usos da tecnoloxía e a xestión do tempo libre.	Realiza un exercicio escrito correctamente sobre a xestión do monte en España e o abandono de terras debido a terciarización onde propón algunhas solución.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - O global e o local. A investigación en Ciencias Sociais. O estudo multicausal e a análise comparada do espazo natural, rural e urbano. A súa evolución en España e Galicia e os retos de futuro. - Análise e interpretación de conceptos espaciais: localización, escala, conexión e proximidade espacial. - Estructuras económicas no mundo actual: unha economía globalizada. Os sectores produtivos na Unión Europea, España e Galicia, a súa transformación e evolución. A Unión Europea como exemplo do funcionamento dos mercados. A eurorrexión Galicia-Norte de Portugal. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos. - Interpretación do territorio e da paisaxe. Do éxodo rural á concentración urbana. O problema do despoboamento rural no ámbito estatal e autonómico. Ordenación do territorio e transformación do espazo. A importancia do espazo público. A pegada humana e a protección do medio natural. - O patrimonio como ben e como recurso. Posta en valor, difusión e xestión da riqueza patrimonial. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita polos dereitos laborais e sociais: o estado do benestar.

UD	Título da UD	Duración
8	Desenvolvemento sustentable e desigualdade no reparto de recursos.	9

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
-------------------------	------------------------	----	---

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Coñecer os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable, realizando propostas que contribúan ao seu logro, aplicando métodos e proxectos de investigación, incidindo no uso de mapas e outras representacións gráficas, así como de medios accesibles de interpretación de imaxes.	Realiza un mapa cos principais puntos negros da contaminación e relacións cos Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable	PE	60
CA3.3 - Entender e afrontar, desde un enfoque ecosocial, problemas e desafíos pasados, actuais ou futuros das sociedades contemporáneas tendo en conta as súas relacións de interdependencia e ecodpendencia.	Comprende a desigual distribución de recursos e o maior impacto dos países desenvolvidos na contaminación do planeta e a utilización dos recursos.		
CA3.8 - Contribuír á consecución dun mundo máis seguro, xusto, solidario e sustentable, a través da análise dos principais conflitos do presente e o recoñecemento das institucións do Estado, e das asociacións civís que garanten a seguridade integral e a convivencia social, así como dos compromisos internacionais do noso país en favor da paz, a seguridade, a cooperación, a sustentabilidade, os valores democráticos e os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.	Analiza os principais problemas medioambientais derivados da acción do ser humano e propón cambios necesarios para resolvelos.		
CA1.1 - Elaborar contidos propios en distintos formatos, mediante aplicacións e estratexias de recollida e representación de datos máis complexas, usando e contrastando criticamente fontes fiables, tanto analóxicas como dixitais, do presente e da historia contemporánea, identificando a desinformación e a manipulación.	Realiza un traballo de análise duns recortes de prensa de distinta ideoloxía que falan do desastre do Prestige	TI	40
CA1.2 - Xerar produtos orixinais e creativos mediante a reelaboración de coñecementos previos a través de ferramentas de investigación que permitan explicar problemas presentes e pasados da humanidade a distintas escalas temporais e espaciais, do local ao global, utilizando conceptos, situacións e datos relevantes.	É capaz de realizar con certa soltura un traballo mural sobre medio ambiente, identificando e describindo aceptablemente as principais características e causas e consecuencias do seu deterioro.		
CA2.5 - Idear e adoptar, cando sexa posible, comportamentos e accións que contribúan á conservación e mellora da contorna natural, rural e urbana, a través do respecto a todos os seres vivos, mostrando comportamentos orientados ao logro dun desenvolvemento sustentable das devanditas contornas, e defendendo o acceso universal, xusto e equitativo aos recursos que nos ofrece o planeta.	Elabora un informe que contibua á mellora do entorno do instituto, así coma medidas de aforro enerxético.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable. Emerxencia climática e sustentabilidade. Relación entre factores naturais e antrópicos. Modificacións, efectos e ameazas na Terra e a contorna próxima de España e Galicia. Os avances tecnolóxicos e a conciencia ecosocial. - Dilemas e incertezas ante o crecemento, a empregabilidade e a sustentabilidade. - Métodos de investigación no ámbito da Xeografía e da Historia. Metodoloxías do pensamento histórico e do pensamento xeográfico.

Contidos

- Implicación na defensa e protección do medio ambiente. Acción e posición ante a emerxencia climática.
- O patrimonio como ben e como recurso. Posta en valor, difusión e xestión da riqueza patrimonial.

UD	Título da UD	Duración
9	Poboación e poboamento en España e Galicia	9

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.2 - Xerar produtos orixinais e creativos mediante a reelaboración de coñecementos previos a través de ferramentas de investigación que permitan explicar problemas presentes e pasados da humanidade a distintas escalas temporais e espaciais, do local ao global, utilizando conceptos, situacións e datos relevantes.	É capaz enumerar algunhas das características da poboación mundial e de España e Galicia e propón certas solucións aos problemas demográficos.	PE	60
CA3.3 - Entender e afrontar, desde un enfoque ecosocial, problemas e desafíos pasados, actuais ou futuros das sociedades contemporáneas tendo en conta as súas relacións de interdependencia e ecodpendencia.	Comprende e explica os problemas demográficos dos países e o impacto da demografía no medio natural		
CA3.6 - Contribuír ao benestar individual e colectivo a través do deseño, exposición e posta en práctica de iniciativas orientadas a promover un compromiso activo cos valores comúns, a mellora da contorna e o servizo á comunidade.	Elabora con certa claridade un informe da inmigración da contorna e a súa procedencia e é capaz de expresar iniciativas para a súa integración.		
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	Elabora un gráfico da evolución da poboación española e galega durante os séculos XX e XXI	TI	40
CA3.2 - Realizar propostas que contribúan ao logro dos Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable, aplicando métodos e proxectos de investigación, incidindo no uso de mapas e outras representacións gráficas, así como de medios accesibles de interpretación de imaxes.	Realiza un mapa no que se reflicte a densidade de poboación e explica como pode afectar esta ó Medio.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos

- Cultura mediática. Técnicas e métodos das Ciencias Sociais: análise de textos, interpretación e elaboración de mapas, esquemas e sínteses, representación de gráficos e interpretación de imaxes a través de medios dixitais accesibles. Tecnoloxías da información xeográfica.
- Diversidade social, etnocultural e de xénero. Migracións, multiculturalidade e mestizaxe en sociedades abertas. Historia e recoñecemento do pobo xitano e outras minorías étnicas do noso país. España, país de migrantes. Novas formas de identificación cultural.
- Os ciclos e réximes demográficos. O reto demográfico en España e Galicia: Envellecemento e políticas demográficas. Cambios dos modos de vida e dos modelos de organización social.

Contidos

- Interpretación do territorio e da paisaxe. Do éxodo rural á concentración urbana. O problema do despoboamento rural no ámbito estatal e autonómico. Ordenación do territorio e transformación do espazo. A importancia do espazo público. A pegada humana e a protección do medio natural.
- O patrimonio como ben e como recurso. Posta en valor, difusión e xestión da riqueza patrimonial.

UD	Título da UD	Duración
10	A crise do Antigo Réxime e o inicio do liberalismo	9

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Analizar procesos de cambio histórico e comparar casos da Historia e a Xeografía a través do uso de fontes de información diversas, tendo en conta as transformacións de curta e longa duración (conxuntura e estrutura), as continuidades e permanencias en diferentes períodos e lugares.	Realiza con certo nivel de coñecemento un exame escrito sobre o concepto de Ilustración e sinala algunha das súas críticas ao Antigo Réxime.	PE	60
CA2.2 - Utilizar secuencias cronolóxicas complexas nas que identificar, comparar e relacionar feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade, duración, causalidade), utilizando termos e conceptos específicos do ámbito da Historia e da Xeografía.	Analiza dunha maneira sinxela a evolución da ilustración no tempo nos distintos países de Europa.		
CA2.4 - Identificar os principais feitos históricos nos diferentes contextos e valorar os cambios que propiciaron nos aspectos ideolóxicos, sociais, políticos e económicos conformando as bases do mundo contemporáneo e actual; así mesmo, xustificar que feitos do pasado teñen unha incidencia no presente establecendo relacións de causalidade e consecuencialidade que todo acontecemento histórico vai provocar no futuro.	Realiza o exercicio escrito cun nivel suficiente un comentario histórico guiado sobre os cambios políticos e económicos derivados da Ilustración.		
CA1.1 - Elaborar contidos propios en distintos formatos, mediante aplicacións e estratexias de recollida e representación de datos máis complexas, usando e contrastando criticamente fontes fiables, tanto analóxicas como dixitais, do presente e da historia contemporánea, identificando a desinformación e a manipulación.	Ordena as etapas da historia e entende como se escribe a mesma.	TI	40
CA2.6 - Coñecer, valorar e exercitar responsabilidades, dereitos e deberes e actuar en favor do seu desenvolvemento e a defensa dos valores constitucionais e democráticos.	Redacta e expón o legado das correntes ilustradas na actualidade e indica algunha institución do Estado e características das democracias e demostra o valor do sistema constitucional e democrático.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.7 - Recoñecer movementos e causas que xeren unha conciencia solidaria, promovan a cohesión social, e traballen para a eliminación da desigualdade, especialmente a motivada por cuestión de xénero, e para o pleno desenvolvemento da cidadanía, mediante a mobilización de coñecementos e estratexias de participación, traballo en equipo, mediación e resolución pacífica de conflitos.	Coñece os principios políticos e económicos do liberalismo.		
CA3.1 - Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos, elaborando sínteses interpretativas e explicativas, mediante informes, estudos ou dossieres informativos, que reflectan un dominio e consolidación dos contidos tratados.	É capaz de expresar con certa claridade as permanencias da Ilustración na actualidade		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Sociedade da información. Procura, tratamento da información, uso de datos en contornas dixitais e avaliación e contraste da fiabilidade das fontes. O problema da desinformación. Uso específico do léxico relativo aos ámbitos histórico, artístico e xeográfico. - Métodos de investigación no ámbito da Xeografía e da Historia. Metodoloxías do pensamento histórico e do pensamento xeográfico. - As fontes históricas como base para a construción do coñecemento sobre o pasado contemporáneo. Contraste entre interpretacións de historiadores. - A transformación política dos seres humanos: da servidume á cidadanía. Transicións, revolucións e resistencias: permanencias e cambios na época contemporánea. A conquista dos dereitos individuais e colectivos na época contemporánea. Orixe, evolución e adaptación dos sistemas liberais en España e no mundo a través das fontes. - A chegada a España dunha nova dinastía, uniformismo e reformismo borbónico. Crise do Antigo Réxime en España e Galicia ata 1814. O reformismo ilustrado en Galicia. - O patrimonio como ben e como recurso. Posta en valor, difusión e xestión da riqueza patrimonial.

UD	Título da UD	Duración
11	As revolucións industriais e o dominio do capitalismo	9

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.2 - Utilizar secuencias cronolóxicas complexas nas que identificar, comparar e relacionar feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade, duración, causalidade), utilizando termos e conceptos específicos do ámbito da Historia e da Xeografía.	É capaz de realizar con certo nivel unha liña do tempo na que se representen os procesos revolucionarios da época: Revolución Americana, Francesa, etapa de Napoleón, Revolución Industrial...	PE	60

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.4 - Identificar os principais feitos históricos nos diferentes contextos e valorar os cambios que propiciaron nos aspectos ideolóxicos, sociais, políticos e económicos conformando as bases do mundo contemporáneo e actual; así mesmo, xustificar que feitos do pasado teñen unha incidencia no presente establecendo relacións de causalidade e consecuencialidade que todo acontecemento histórico vai provocar no futuro.	Explica dun xeito suficiente o concepto de revolución burguesa e cita algúns obxectivos políticos revolucionarios en contraposición co Antigo Réxime.		
CA3.1 - Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos, elaborando sínteses interpretativas e explicativas, mediante informes, estudos ou dosieres informativos, que reflectan un dominio e consolidación dos contidos tratados.	É capaz facer unha enumeración dos motivos que conduciron ás Revoltas.		
CA1.2 - Xerar produtos orixinais e creativos mediante a reelaboración de coñecementos previos a través de ferramentas de investigación que permitan explicar problemas presentes e pasados da humanidade a distintas escalas temporais e espaciais, do local ao global, utilizando conceptos, situacións e datos relevantes.	Busca e reconece o significado de termos históricos como Revolución, Burguesía, Capitalismo, Democracia, Constitución, Absolutismo etc.	TI	40
CA2.1 - Analizar procesos de cambio histórico e comparar casos da Historia e a Xeografía a través do uso de fontes de información diversas, tendo en conta as transformacións de curta e longa duración (conxuntura e estrutura), as continuidades e permanencias en diferentes períodos e lugares.	Utiliza diversas fontes para realizar un traballo onde analiza as distintas revolucións industriais coas súas características principais.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Sociedade da información. Procura, tratamento da información, uso de datos en contornas dixitais e avaliación e contraste da fiabilidade das fontes. O problema da desinformación. Uso específico do léxico relativo aos ámbitos histórico, artístico e xeográfico. - As fontes históricas como base para a construción do coñecemento sobre o pasado contemporáneo. Contraste entre interpretacións de historiadores. - A transformación política dos seres humanos: da servidume á cidadanía. Transicións, revolucións e resistencias: permanencias e cambios na época contemporánea. A conquista dos dereitos individuais e colectivos na época contemporánea. Orixe, evolución e adaptación dos sistemas liberais en España e no mundo a través das fontes. - A industrialización en Europa, España e Galicia. Transicións, revolucións, permanencias e cambios na nova orde mundial. Nacemento dunha nova sociedade. - O patrimonio como ben e como recurso. Posta en valor, difusión e xestión da riqueza patrimonial.

UD	Título da UD	Duración
12	Rococó, Neoclasicismo, Romanticismo. A personalidade independente de Goya	7

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.4 - Identificar os principais feitos históricos nos diferentes contextos e valorar os cambios que propiciaron nos aspectos ideolóxicos, sociais, políticos e económicos conformando as bases do mundo contemporáneo e actual; así mesmo, xustificar que feitos do pasado teñen unha incidencia no presente establecendo relacións de causalidade e consecuencialidade que todo acontecemento histórico vai provocar no futuro.	Clasifica as características do Rococó, do Neoclasicismo e do Romanticismo e relaciónaos cos feitos históricos.	PE	60
CA2.8 - Recoñecer os trazos que van conformando a identidade propia e a dos demais, a riqueza das identidades múltiples en relación con distintas escalas espaciais, a través da investigación e a análise dos seus fundamentos xeográficos, históricos, artísticos, ideolóxicos e lingüísticos, e o recoñecemento das súas expresións culturais.	Coñece a grandes rasgos a vida e obra de Goya e ten coñecemento de certas obras e o seu significado coma Carga dos Mamelucos, os Fusilamentos do 3 de maio, Os Desastres da Guerra, El Fusilamiento de Torrijos y sus compañeros en las playas de Málaga de Gisbert... e relaciónaos cos feitos históricos		
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	É capaz de realizar con certa soltura un traballo sobre os movementos artísticos: Rococó, Neoclasicismo e Romanticismo	TI	40
CA3.1 - Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos, elaborando sínteses interpretativas e explicativas, mediante informes, estudos ou dossieres informativos, que reflictan un dominio e consolidación dos contidos tratados.	Realiza un exercicio no que cita algunha influencia de Goya en pintores posteriores.		
CA3.5 - Rexeitar actitudes discriminatorias e recoñecer a riqueza da diversidade, a partir da análise da relación entre os aspectos xeográficos, históricos, ecosociais e culturais que conformaron a sociedade globalizada e multicultural actual, e o coñecemento da achega dos movementos en defensa dos dereitos das minorías e en favor da inclusión e a igualdade real, especialmente das mulleres e doutros colectivos discriminados.	Recoñece a obra dalgunha pintora e analiza as dificultades que atoparon as mulleres no arte.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - O nacemento das novas expresións artísticas e culturais ata a metade do século XIX e a súa relación coas artes clásicas. A personalidade independente de Goya. Respecto e conservación do patrimonio material e inmaterial. - O patrimonio como ben e como recurso. Posta en valor, difusión e xestión da riqueza patrimonial.

4.1. Concrecións metodolóxicas

O antigo enfoque positivista da educación tiña ao alumnado como mero suxeito pasivo. As teorías de Piaget, Vigotsky e Ausubel, dentro do marco da psicoloxía constructivista, danlle ó alumno un papel fundamental no proceso de ensino- aprendizaxe.

En consonancia con isto, a aprendizaxe que se persegue con esta programación non é a simple asimilación de conceptos e información suministrados polo profesor, nin os alumnos son considerados un folio en branco onde vertelos. O alumnado ten uns coñecementos previos, e no proceso de ensinanza-aprendizaxe dase unha dinámica na que se encaixan informacións novas nestas antigas estruturas de ideas. A detección destes coñecementos previos será clave para lograr unha aprendizaxe significativa, e dicir, unha aprendizaxe relacionada, comprensiva e con sentido.

Para que a aprendizaxe sexa permanente, e fundamental a participación activa do alumnado no proceso, e que estes perciban os contidos e actividades como útiles.

A aprendizaxe por competencias segue este camiño. Require de metodoloxías variadas e activas que faciliten a participación e implicación do alumnado e a adquisición e uso de coñecementos en situacións reais. Perséguese a maduración intelectual e persoal do alumnado, máis aló da acumulación de información.

A metodoloxía didáctica nesta etapa será nomeadamente activa e participativa, fomentando tanto o traballo individual e o cooperativo do alumnado, así como o logro dos obxectivos e das competencias correspondentes.

O tratamento metodolóxico da materia débese axustar ao nivel competencial inicial do alumnado, partindo cando cumpra de aprendizaxes máis simples, respectando ritmos e estilos de aprendizaxe que teñan en conta a atención á diversidade. Xeografía e Historia permite desenvolver metodoloxías activas, nas que o traballo individual e cooperativo e a aprendizaxe por proxectos estean permanentemente presentes, con elaboración de diferentes tipos de materiais, integrando de xeito especial as tecnoloxías da información e da comunicación e cun enfoque orientado á realización de tarefas e á resolución de problemas. É moi importante ter presente o papel do/da docente como orientador/a, promotor/a e facilitador/a do desenvolvemento competencial do alumnado, e non esquecer a adecuada coordinación entre docentes.

Procurarase combinar o traballo expositivo do profesorado coa participación activa do alumnado.o.

4.2. Materiais e recursos didácticos

Denominación
Libro de texto
Aua virtual do centro
Caderno do alumno
Prensa
Material preparado polo profesor
Recursos e aplicacións informáticas
Audiovisuais

O libro de texto de Vicens Vives será o libro de texto de referencia e apoio, por considerar que a estas idades todavía e preciso coma guía. Neste aglutínanse as unidades que se van a desenvolver, ademáis de contar con numerosos resumos, esquemas, imaxes ilustrativas e material audiovisual.

Cóntase con materiais impresos e dixitais preparados polo profesor, tales como caderniños das unidades, esquemas, apuntes, mapas conceptuais, resumos, pequenos textos, que se presentarán de maneira dixital (aula virtual) e con

copias en papel.

O alumno deberá dispor de caderno (exclusivo para a materia) ou similar e material de escritura e outro material funxible. A calculadora será necesaria en algunha unidade, aínda que substituíble polo ordenador persoal.

O material extra que fose necesario para momentos puntuais será entregado polo profesor.

Farase especial fincapé no uso das TICS, co uso de recursos dixitais online (blogs, páxinas web), así como aplicacións web (Ventusky, Google Forms, Google Maps, Stellarium, Slides, Kahoot, Seterra, Piktochart, Educaplay...) e programas de edición e xeración de contidos coma SimpleMind ou Libreoffice.

Os xornais tamén serán usados coma fontes a través das cales traballar certos contidos de actualidade.

Farase uso frecuente de materiais audiovisuais, por considerarse estes motivadores para o alumnado, xa que parten dos seus intereses. Serán extractos de películas, discursos, vídeos educativos, vídeos creados expresamente. Contamos cun cunha canle de youtube para esto último.

Empregarase a Aula Virtual como ferramenta de apoio e complemento ó ensino presencial. A través desta compartírase material diverso, como apuntamentos e actividades. Será unha ferramenta máis que pode ser de utilidade ademais para calquer imprevisto, coma o peche da aula por motivo da coveide ou a imposibilidade de asistencia por parte do alumnado por tempo prolongado.

5.1. Procedemento para a avaliación inicial

Enténdese por tal unha proba que nos permita valorar o grao de coñecementos e habilidades do alumnado, co fin de detectar carencias ou necesidades e poder establecer un punto de partida axeitado.

Esta avaliación servirános tamén como medio para que o alumnado se de conta das súas propias fortalezas ou carencias de cara ao curso.

Se pretendemos partir dos coñecementos previos do alumnado para realizar unha aprendizaxe significativa, a avaliación inicial revélase como unha ferramenta imprescindible.

Establécese con esta intención unha proba escrita ao inicio do curso que non influirá na cualificación do alumnado.

Sendo esta unha ferramenta xeral, deberemos concretala máis ó inicio de cada unidade didáctica. Neste momento non se fará unha proba escrita, senón que exploraremos o coñecemento do alumnado a partir de actividades coma as programadas no apartado de metodoloxía como actividades iniciais.

A partires do resultado da avaliación inicial e probable que nos teñamos que plantexar a modificación ou adecuación dalgúns elementos da programación (contidos, unidades, atención a diversidade...) ou medidas de reforzo.

As conclusións obtidas trala corrección das probas serán reflectidas e recollidas nas reunións de departamento pertinentes así como, no caso de habela, na respectiva sesión de avaliación inicial plantexadas pola xefatura de estudos.

Unha vez realizadas as probas, consultado o departamento de orientación e examinados os correspondentes informes de avaliación individualizados adoptaranse, de ser necesarias, as medidas de atención á diversidade correspondentes e elaboraranse os plans de reforzo e recuperación.

5.2. Criterios de cualificación e recuperación

Pesos dos instrumentos de avaliación por UD:

Unidade didáctica	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8	UD 9	UD 10
Peso UD/ Tipo Ins.	5	5	5	10	10	10	10	10	10	10
Proba escrita	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60

Unidade didáctica	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8	UD 9	UD 10
Peso UD/ Tipo Ins.	5	5	5	10	10	10	10	10	10	10
Táboa de indicadores	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40

Unidade didáctica	UD 11	UD 12	Total
Peso UD/ Tipo Ins.	10	5	100
Proba escrita	60	60	60
Táboa de indicadores	40	40	40

Cráterios de cualificación:

Segundo a ORDE do 25 de xaneiro de 2022 pola que se actualiza a normativa de avaliación nas ensinanzas de educación primaria, de educación secundaria obrigatoria e de bacharelato no sistema educativo de Galicia, durante o curso haberá tres avaliacións parciais e unha final na ESO. Seguindo a ORDE do 27 de decembro de 2022 pola que se aproba o calendario escolar para o curso 2022/23, a terceira avaliación coincidirá temporalmente coa avaliación final ordinaria.

Unha vez rematada a terceira avaliación, calcularase a cualificación final provisoria como nota media numérica (do 1 ao 10) das cualificacións obtidas nas tres avaliacións parciais.

Os procedementos e instrumentos que se empregarán para levar a cabo a avaliación son os seguintes:

a) Valoración do progreso individual a través do traballo .

a.1.- Traballo diario do alumnado: (20% da nota total da avaliación).

- Seguimento das instrucións dadas polo docente.
- Aproveitamento diario da clase.
- Realización de deberes.
- Realización e presentación de calquera traballo ou actividade en tempo e forma.
- Autonomía e iniciativa á hora de realizar unha actividade e resolver dúbidas.

Este apartado será avaliado a través do caderno, escalas de observación e rúbricas.

a.2.- Traballo ou proxecto trimestral: (20% da nota total da avaliación).

- Traballo completo e coa información pertinente
- Traballo diario organizado e en tempo
- Esfuerzo por acadar o dominio do tema
- Elaboración dun traballo adecuado ao nivel educativo.
- Traballo en equipo
- Corrección no vocabulario e a presentación
- Autonomía e orixinalidade.

Será avaliado mediante rúbricas específicas.

b) Valoración do progreso individual a través de probas escritas (60% da nota total da avaliación).

Ao longo de cada trimestre realizaranse, como mínimo, dúas probas que recollerá preguntas nas que o alumnado terá que demostrar que sabe e que sabe facer. Estas probas sumarán á nota trimestral un 60% e as preguntas e exercicios que aparezan neses exames levarán ao seu carón a puntuación correspondente.

De seguido expóñense os procedementos e instrumentos de avaliación e os criterios de cualificación.

PROCEDEMENTO: Probas específicas

INTRUMENTO: Probas escritas: Faranse como mínimo dous exames por avaliación.

CRITERIO DE CUALIFICACIÓN: Ata 6 puntos

PROCEDEMENTOS: Análise da produción do alumnado e observación sistemática

INTRUMENTOS: Rúbricas* de traballos escritos e exposicións.

CRITERIO DE CUALIFICACIÓN: Ata 2 puntos

INTRUMENTOS: - Rúbrica* de caderno.

CRITERIO DE CUALIFICACIÓN: Ata 2 puntos.

Total: 10 puntos

*Rúbricas das probas orais, traballos e caderno. Deseñadas especificamente para cada aspecto a avaliar. O seu emprego facilita obxectivar as diferentes dimensións avaliadas e a súa progresión, así como servir de ferramentas de autoavaliación e coavaliación para o propio alumnado.

Unha vez recompilados os resultados, farase unha media ponderada. Esta operación dará unha nota numérica que redondearemos cara arriba se as décimas son iguais ou superiores a 5.

OUTRAS CUESTIÓNS REFERENTES Á AVALIACIÓN

Faltas ós exames

- As faltas aos exames deberán de ser debidamente xustificadas para a súa repetición.

Procedemento a realizar en caso de copiar no exame.

- Aquelas persoas que sexan collidas copiando no exame serán cualificadas cunha nota dun 0 no mesmo.

Avaliación: adaptacións

- En casos de alumnos con necesidades educativas especiais, a avaliación farase tendo en conta ditas necesidades educativas, adaptando, se fose preciso, o tempo e os medios para a súa realización.

Traballo de aula

- No referente ó traballo de aula, aquelas actividades, traballos e proxectos que sexan programadas para a súa entrega, deberán ser entregadas en tempo e forma. A non presentación dalgunhas das actividades, proxectos e traballos, implicará súa cualificación cunha nota dun 0.

Cráterios de recuperación:

No caso de que un alumno ou alumna non supere a avaliación nalgún trimestre terá que presentarse a unha proba de recuperación nas dúas primeiras semanas do seguinte trimestre, a excepción do terceiro trimestre que terá lugar antes da avaliación final ordinaria. A cualificación obtida mediante estes procedementos substituirá ao suspenso a efectos de cálculo da media aritmética final, sempre e cando non sexa inferior á nota anterior.

A proba incluírá contidos teóricos e prácticos nas que os alumnos deben acadar un mínimo dun 5 sobre 10.

5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes

O alumnado terá a oportunidade de recuperar as materias pendentes de 1º e 2º da ESO mediante a realización dun dossier de actividades (50%) e a realización dunha proba escrita (50%).

As datas a para a entrega das actividades e a realización da proba serán as que indique dirección.

Para poder aprobar os alumnos deben acadar un 5 da nota de cada parte do traballo a realizar (dossier e proba escrita).

Os contidos que recuperarán serán os correspondentes ao curso do que teñan a materia pendente e que se pode consultar nesta programación no apartado correspondente. A tal fin, dende o Departamento facilitaráselle o libro de texto correspondente ou mesmo material adicional que soliciten. Para unha maior atención deste alumnado, o

profesor do curso actual, será o encargado de entregar o dossier, atender as dúbidas, explicando e resolvendo todas as cuestións necesarias, e se fora necesario, o xefe de Departamento apoiará ao profesor do curso e coordinará todas as actividades.

O Departamento fixará a data de entrega do dossier e a realización da proba escrita realizarase nas datas fixadas pola Dirección do centro. Se o alumno non superase a materia pendente nas datas sinaladas anteriormente poderase presentar á convocatoria a data 1 de xuño, que consistirá na realización dunha proba escrita que suporá o 100% da nota.

Un plan de reforzo das materias pendentes da ESO será elaborado polo profesorado que imparta a materia, baixo as directrices do Departamento Didáctico e co coñecemento do profesorado titor.

O plan de reforzo incluirá.

- a) Identificación da alumna ou do alumno
- b) Información relevante sobre a materia ou as materias sen superar.
- c) Currículo a desenvolver, con especificación dos criterios de avaliación.
- d) Estratexias metodolóxicas que se utilizarán no seu desenvolvemento.
- e) Recursos necesarios para o seu desenvolvemento.
- f) Tarefas a realizar, coa debida temporalización.
- g) Seguimento e avaliación.
- h) Acreditación da información á familia (Ao comezo do curso, o profesorado implicado entregará ás familias do alumnado con materias pendentes un resumo do plan de reforzo. As familias deberán entregar firmado un resguardo para garantir que recibiron dita información).

O Departamento Didáctico velará pola realización do plan por parte da alumna ou o alumno.

En cada sesión de avaliación farase o seguimento do plan de reforzo, publicando unha cualificación en Xade e informando ao profesorado titor da evolución de cada alumno, e, de ser necesario, faranse os axustes que procedan.

6. Medidas de atención á diversidade

Segundo o Decreto 229/2011, do 7 de decembro, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia nos que se imparten as ensinanzas establecidas na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación, concíbese a atención educativa á diversidade como o conxunto de medidas e accións deseñadas coa finalidade de adecuar a resposta educativa ás diferentes características, potencialidades, ritmos e estilos de aprendizaxe, motivacións e intereses e situacións sociais e culturais de todo o alumnado, sinalando posteriormente que estas medidas deben concretarse en propostas curriculares e organizativas que teñan en conta a pluralidade de todas e cada unha das alumnas e alumnos.

É importante sinalar que o alumnado pode atoparse en distintos niveles de desenvolvemento cognitivo, sobre todo nestas idades.

Dado que a diversidade é unha condición inherente ao ser humano, dende a materia debemos dar resposta á mesma e entendela como unha forma de enriquecemento e unha oportunidade de aprendizaxe.

A resposta educativa para atender a diversidade do alumnado componse de medidas ordinarias e específicas, que se desenvolven na orde do 8 de setembro de 2021 pola que se desenvolve o Decreto 229/2011.

6.1 MEDIDAS ORDINARIAS

Na orde do 8 de setembro, de conformidade co Decreto 229/2011, considéranse medidas ordinarias de atención á diversidade todas as que faciliten a adecuación do currículo prescrito, sen alteración significativa dos seus obxectivos, dos contidos nin dos criterios de avaliación, ao contexto sociocultural dos centros docentes e ás características do alumnado.

Tendo en conta isto, tomaremos as seguintes medidas:

- Uso de metodoloxías variadas que se adecúen ós diferentes ritmos e estilos de aprendizaxe.
- Gradación de dificultade de exercicios.
- Atención individualizada na medida do posible.
- Deseño de actividades de afondamento e de reforzo
- Actividades en grupos de traballo heteroxéneos.

- Uso de diferentes materiais e recursos para adaptarse ós diferentes estilos de aprendizaxe (kinestésico, auditivo, visual).

Intentarase facer un esforzo para atender a cada alumno ou alumna da forma máis personalizada posible, tendo en conta o seu nivel de coñecementos e capacidade que posúe, as súas motivacións e ritmo de aprendizaxe, etc.

Deste xeito, empregaranse as medidas tanto de reforzo como de ampliación que o profesor considere oportunas, a través do propio libro de texto e do caderno de competencias básicas, facendo fincapé naquelas cuestións que permitan facilitar que tódolos alumnos e alumnas poidan alcanzar o máximo desenvolvemento das competencias básicas e os obxectivos da etapa.

Se fose preciso efectuaranse ADAPTACIÓNS CURRICULARES. Para iso se estudará cada caso particular coa axuda do DEPARTAMENTO DE ORIENTACIÓN.

6.2 ALUMNADO CON NECESIDADES ESPECÍFICAS DE APOIO EDUCATIVO

O artigo 3 da ORDE do 8 de setembro de 2021 establece que de conformidade co artigo 3 do Decreto 229/2011, do 7 de decembro, enténdese por atención á diversidade o conxunto de medidas e accións que teñen como finalidade adecuar a resposta educativa ás diferentes características e necesidades, ritmos e preferencias de aprendizaxe, motivacións, intereses e situacións sociais e culturais de todo o alumnado.

Segundo o artigo 6 da ORDE do 8 de setembro de 2021, de conformidade co artigo 71.2 da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación, enténdese por alumnado con necesidade específica de apoio educativo (NEAE) as alumnas e os alumnos que requiren unha atención educativa diferente á ordinaria, por presentaren necesidades educativas especiais, por atraso madurativo, por trastornos do desenvolvemento da linguaxe e da comunicación, por trastornos de atención ou de aprendizaxe, por descoñecemento grave da lingua de aprendizaxe, por se atoparen en situación de vulnerabilidade socioeducativa, polas súas altas capacidades intelectuais, por se teren incorporado tarde ao sistema educativo ou por condicións persoais ou de historia escolar.

As medidas a establecer tomaranse sempre en coordinación co Departamento de Orientación, seguindo o Plan de Acción Tutorial, os protocolos de Diversidade e Orientación da Consellería de Educación, Universidade e Formación Profesional e o Plan Xeral De Atención á Diversidade do centro. Seguirase rigurosamente o Protocolo de protección de datos.

En caso de observar ao longo do curso algún alumno ou alumna que puidese necesitar algunha medida específica de apoio educativo, trasladarase ao Departamento de Orientación, e na súa colaboración decidiránse as actuacións axeitadas.

7.1. Concreción dos elementos transversais

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8
ET.1 - Educación emocional e en valores	X	X	X					X
ET.2 - Prevención y resolución pacífica de conflictos		X						
ET.3 - Comprensión de lectura	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.4 - Expresión oral e escritura	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.5 - Respeto mutuo e colaboración entre iguais	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.6 - Igualdade de xénero	X	X	X	X	X			X
ET.7 - Estudio do desenvolvemento sostible e o medio ambiente		X	X	X	X		X	X

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8
ET.8 - Comunicación audiovisual							X	
ET.9 - Competencia dixital	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.10 - Emprendemento social e empresarial		X		X	X	X	X	
ET.11 - Fomento do espírito científico	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.12 - Concienciación e formación sobre o cambio climático			X	X			X	X
ET.13 - Educación para a sustentabilidade e o consumo responsable,		X		X	X	X	X	X
ET.14 - Creatividade	X	X	X	X	X	X	X	X

	UD 9	UD 10	UD 11	UD 12
ET.1 - Educación emocional e en valores				
ET.2 - Prevención y resolución pacífica de conflictos		X		
ET.3 - Comprensión de lectura	X	X	X	X
ET.4 - Expresión oral e escritura	X	X	X	X
ET.5 - Respeto mutuo e colaboración entre iguais	X	X	X	X
ET.6 - Igualdade de xénero				X
ET.7 - Estudio do desenvolvemento sostible e o medio ambiente				
ET.8 - Comunicación audiovisual	X			
ET.9 - Competencia dixital	X	X	X	X
ET.10 - Emprendemento social e empresarial			X	
ET.11 - Fomento do espírito científico	X	X	X	X
ET.12 - Concienciación e formación sobre o cambio climático				
ET.13 - Educación para a sustentabilidade e o consumo responsable,				

	UD 9	UD 10	UD 11	UD 12
ET.14 - Creatividade	X	X	X	X

Observacións:

A presenza e transmisión dos valores colectivos propios dunha sociedade democrática, así como as destrezas necesarias para participar con éxito nela, son vitais e deben tratarse dende tódalas materias do ámbito educativo. A inclusión dos elementos transversais pretende polo tanto unha formación completa do alumnado como cidadáns competentes. Se como indicamos anteriormente, o que perseguimos con esta programación é unha formación competencial, non podemos esquecernos deles, con maior motivo tendo en conta que varios destes elementos transversais atópanse estreitamente ligados ás competencias.

A materia de Xeografía e Historia ten unha grande relevancia neste senso, xa que os seus contidos préstanse especialmente ao trato de aspectos sociais e cívicos. Así, cando falemos de democracia e os seus valores, de organización social, da historia da muller ou da importancia de conservación do paisaxe natural, teremos unha inmejorable oportunidade para tratar estes temas.

7.2. Actividades complementarias

Actividade	Descrición
Proxección de cine	Proxección de películas e documentais relacionados coa unidade a tratar.
Saídas escolares	Saídas escolares relacionadas coa unidade a tratar.
Coloquios	Coloquios relacionados coa unidade a tratar.
Exposicións e outros actos	Relacionados coa unidade a tratar.

Observacións:

- Saídas escolares. A súa realización está suxeita ás propostas do centro e do Departamento. En calquera caso, serán formuladas á Vicedirección co fin de ser aprobadas no Consello Escolar con antelación suficiente.
- Tamén se prevé a realización de diversas actividades como coloquios, exposicións ou actos, en relación á nosa participación nos distintos plans e proxectos do centro. Estaremos en contacto con museos, fundacións e gabinetes didácticos para consultar a oferta que poida favorecer ou completar calquera aspecto da educación histórica.

8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro

Indicadores de logro
1. Desenvólvense actividades diversas
2. Empréganse metodoloxías que favorecen o desenvolvemento dunha actitude positiva no alumnado.
3. Motívase ao alumnado comunicándolle os obxectivos que se quere que acaden e a finalidade que teñen as diferentes actividades, relacionando os contidos con situacións reais, informándoos da utilidade e creando

expectativas.
4. Propóñense varias actividades que fomentan a aprendizaxe autónoma (investigacións, traballos, busca de información...).
5. As actividades que se propoñen están relacionadas con situacións que o alumnado se pode atopar na vida real.
6. Cando se comeza unha nova unidade didáctica, o alumnado coñece os obxectivos e competencias que se queren desenvolver, o que se lles vai pedir e a forma na que se lles vai avaliar.
7. Proponse unha metodoloxía variada.
8. Empréganse materiais e recursos variados para a aprendizaxe da nosa materia.
9. Organízase a clase en diferentes agrupamentos para realizar as diferentes actividades.
10. Empregáronse coherentemente as TIC en diferentes actividades.
11. En función das características do alumnado, consideráronse tarefas, actividades e logros diferentes.
12. Tanto no traballo na aula como nas probas escritas, existen preguntas adaptadas á diversidade existente no grupo.
13. Antes de comezar cada unidade didáctica, infórmase ao alumnado dos criterios e instrumentos de avaliación que se van empregar.
14. Empréganse diferentes formas de avaliación.

Descrición:

Realizarase unha autoavaliación da práctica docente ó finalizar cada trimestre mediante un cuestionario de autoavaliación con indicadores de logro, co obxectivo de mellorar a práctica docente tratando de indentificar e correxir as deficiencias que se observen.

Asimesmo, pasarase un cuestionario de avaliación da práctica docente ó alumnado ó rematar cada trimestre para que as deficiencias sexan máis fácilmente identificadas. As cuestións serán as seguintes, coas opcións de SÍ/NON.

1. Parécenche interesantes os temas de clase.
2. Gustanche as actividades.
3. Os materiais proporcionados polo profesor son útiles.
3. As clases son activas.
4. Entendes as explicacións.
5. O ritmo das explicacións paréceche axeitado.
6. O profesor resólveche as dúbidas.
7. As actividades axudanche a comprender mellor os contidos.
8. As probas escritas correspóndese co traballo na aula.
9. Combínase traballo individual e en equipa
10. Estou satisfeito ca materia

O que máis che gusta das clases é:

Escribe o que cambiarías das clases:

8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

Efectuarase unha avaliación da programación didáctica mediante unha rúbrica ó finalizar cada trimestre, con fin de determinar se a programación cumpriu a súa función e poder corrixir as deficiencias que poda conter. Outra avaliación terá lugar ó finalizar o curso, xa que neste momento será cando teñamos unha perspectiva máis completa da programación e os resultados. A rúbrica a utilizar para a revisión e avaliación da programación coprende os seguintes elementos:

Sendo 1 (en absoluto) e 5 (totalmente)

Adecuación do deseño das unidades didácticas aos elementos do currículo.

Adecuación da secuenciación e a temporalización das UD

O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e á temporalización previstas.

Adecuación da secuenciación para cada unha das unidades didácticas.

Adecuación dos instrumentos de avaliación.

Adecuación das actividades programadas para desenvolver os elementos transversais.

Adecuación das actividades programadas para desenvolver as competencias clave establecidas.

Adecuación dos materiais didácticos utilizados.

Adecuación do plan de avaliación deñado.

Adecuación da proba de avaliación inicial.

Adecuación das pautas xerais establecidas para a avaliación continua.

Adecuación dos criterios establecidos para a recuperación de cada avaliación.

Adecuación dos criterios para a avaliación final.

Adecuación das probas escritas.

Adecuación das medidas de atención á diversidade.

Adecuación das medidas específicas de atención al alumnado con NEAE.

Contribución de forma idónea ao proxecto lector do centro.

Contribución ó desenvolvemento das TIC.

En función da puntuación obtida en cada un dos apartados, a programación será modificada para tratar de lograr o maior desempeño posible en cada un deles.

9. Outros apartados